

FAGOVERSIKT

VALGFRIE PROGRAMFAG

SKOLEÅRET 2025 – 2026

Innhold

<i>TIL ELEVENE</i>	4
PROGRAMOMRÅDE FOR REALFAG (INKL. MATEMATIKK).....	5
A. Fagområde Biologi.....	6
Biologi 1 REA 3035.....	6
Biologi 2 REA 3036.....	6
B. Fagområde Fysikk.....	7
Fysikk 1 REA 3038.....	7
Fysikk 2 REA 3039.....	7
C. Fagområde Kjemi.....	8
Kjemi 1 REA 3045.....	8
Kjemi 2 REA 3046.....	8
D. Fagområde realfaglig matematikk (matematikk R).....	9
Matematikk R1 REA 3056.....	9
Matematikk R2 REA 3058.....	9
PROGRAMOMRÅDE FOR SPRÅK, SAMFUNNSFAG OG ØKONOMI.....	10
A. Fagområde Psykologi.....	11
Psykologi 1 SAM3037.....	11
Psykologi 2 SAM3038.....	11
B. Fagområde Rettslære.....	12
Rettslære 1 SAM3022.....	12
Rettslære 2 SAM3023 (igangsettes ikke skoleåret25/26).....	12
C. Fagområde Sosiologi og sosialantropologi.....	13
Sosiologi og sosialantropologi SAM3054.....	13
D. Fagområde Sosialkunnskap.....	14
Sosialkunnskap SAM3051.....	14
E. Fagområde Engelsk.....	15
Engelsk 1 SPR3029.....	15
Engelsk 2 SPR3031.....	15
F. Fagområde Reiseliv og språk.....	16
Reiseliv og språk 1 SPR3038.....	16
Reiseliv og språk 2 SPR3039.....	16
G. Fagområde Fremmedspråk.....	17
Fransk II PSP5798, Tysk II PSP5840 og Spansk II PSP5828.....	17
Fransk III PSP5800, Tysk III PSP5842 og Spansk III PSP5830 (nettskole).....	17
H. Fagområde Markedsføring og ledelse.....	18
Markedsføring og ledelse 1 SAM3045.....	18
Markedsføring og ledelse 2 SAM3046.....	18
I. Fagområde Samfunnsøkonomi.....	19
Samfunnsøkonomi 1 SAM3060.....	19
Samfunnsøkonomi 2 SAM3061(igangsettes ikke skoleåret25/26).....	19
J. Fagområde Entreprenørskap og bedriftsutvikling.....	20
Entreprenørskap og bedriftsutvikling 1 SAM3063.....	20
UAVHENGIGE PROGRAMFAG.....	21
A. Valgfrie programfag fra Idrettsfag.....	22
Toppidrett 1 – 2 – 3 (IDR3013, IDR3014, IDR3015).....	22

Breddeidrett 1 – 2 – 3 (IDR3016, IDR3017, IDR3018)	23
Friluftsliv 1 – 2 (IDR3019, IDR3020)	24
B. Valgfrie programfag fra Drama	25
Teaterproduksjon fordypning 1– 2 (DRA2012, DRA2013)	25
LENKESAMLING	26
Tilleggs poeng for realfag og fremmedspråk	26
VEDLEGG A	27
FAGKRAV TIL NOEN STUDIER MED SÆRKRAV	27

TIL ELEVENE

Denne fagkatalogen er en oversikt over de fag du *kan* få undervist som valgfrie programfag ved Polarsirkelen videregående skole. Skolens økonomi, faglærernes kompetanse og elevenes valg av fag vil være bestemmende for hvilke fag som *faktisk* blir satt i gang neste skoleår.

I fagkatalogen har vi delt opp fagene i grupper: Først kommer realfagene og matematikk, deretter språkfag, samfunnsvitenskapelige og økonomiske fag. I et eget avsnitt kommer de «uavhengige fagene», som er spesifikke for Vg2/Vg3 ID, MD, ME og KDA. Elevene fra Vg2/Vg3 studiespesialisering kan også velge disse fagene, men disse kan ikke gjelde som gjennomgående fag.

Viktig om timetall: De timetall som er oppgitt i denne katalogen, er i 45-minutters enheter. Også timeplanene i året 2025 - 2026 blir lagt ut i 45-minutters enheter. På kompetansebevis og vitnemål kommer timetallet som *hele klokketimer pr. år*. Et 5-timersfag blir da skrevet ut som 140 årstimer, 3-timersfag som 84, 2-timers som 56, osv.

Viktig om yrkesvalg: Du får grei oversikt og orientering om svært mange utdanninger og yrker ved å bruke nettsiden utdanning.no. Her er det gode søkemuligheter og oversikter.

Bruk informasjonen i dette heftet når du skal velge deg fag for de neste to år. Spør om hjelp når det er noe du lurer på - det er viktig at du skaffer deg et best mulige grunnlag for det viktige fagvalget du skal foreta.

Polarsirkelen videregående skole, 26. november 2024

Rådgivere/avdelingsledere

PROGRAMOMRÅDE FOR REALFAG (INKL. MATEMATIKK)

Realfag		
Vg2	Vg 3	Merknad
Biologi 1	Biologi 2	Bygger ikke på hverandre. Fagene kan tas enkeltvis.
Fysikk 1	Fysikk 2	Må ha FYS 1 før en tar FYS2
Kjemi 1	Kjemi 2	Må ha KJE1 før en tar KJE2
Matematikk R1	Matematikk R2	Må ha R1 før en tar R2

Spesielt om matematikk

Programfagene i matematikk har 2 hovedretninger: R1 og R2 for de som velger programområdet realfag (med fysikk), S1 og S2 mest for de som velger programområdet samfunnsfag og økonomi eller realfag (uten fysikk). Kompetansemessig (i særkrav) vil *faget* R1 og *kombinasjonen* S1+S2 ofte være sidestilt, men er innholdsmessig ulike.

Det er ingen formelle krav til at matematikk R1+R2/S1+S2 skal velges sammen med f.eks. fysikk, kjemi, samfunnsøkonomi og/eller næringslivsøkonomi, men en del av de samme tema tas opp fra ulike innfallsvinkler i disse fagene og de vil derfor styrke og utdype hverandre gjensidig. Matematikkens plass som eget fag er selvsagt svært viktig, men bruken av den i andre fag tilfører disse viktig kunnskap og forståelse. I fysikk kreves det i praksis matematikkferdigheter på minst R1/S1+S2 – nivå samt interesse for å arbeide med matematikk i tilknytning til fysiske fenomener og laboratoriearbeid.

Merk særlig om valgene av R1: Elevene som velger dette kursene, blir *fritatt* for den obligatoriske matematikken 2P i Vg2. De må i stedet for dette kurset velge seg *et ekstra valgfritt programfag*. Dette gjelder både ST- og SF-elever, og selv om de skulle ønske å ta matematikk på Vg3. De som velger R1 bør i utgangspunktet ha 1T fra VG1 nivå.

En endring som gjelder fra høsten 2021 er at elever i programområde for språk, samfunnsfag og økonomi kan få godkjent matematikk som et av fordypningsfagene sine.

A. Fagområde Biologi

Fagrelevans og sentrale verdier

Biologi handler om å utvikle kunnskaper om livet på jorda og om sammenhenger mellom biologisk mangfold, evolusjon og molekylærbiologiske prosesser. Faget gir kunnskaper om sammenhenger i naturen, naturen sin egenverdi og kompetanse innen helse og livsmestring. Kunnskaper i biologi, etisk bevissthet og miljøbevissthet danner grunnlaget for en bærekraftig forvaltning av det biologiske mangfoldet og vårt eget livsgrunnlag. Kompetanse i biologi danner grunnlag for videre studium og arbeid.

Biologi skal bidra til forståelse av hvordan det komplekse samspillet mellom mennesker og naturen fungerer, og hvordan menneskelig aktivitet påvirker dette. I biologi er forståelse av egenverdien til naturen og artene grunnleggende for å bidra til kunnskap om og respekt for alt levende. Praksiser og tenkemåter i biologi gir mulighet til praktisk og utforskende arbeid og stimulerer til naturglede, refleksjon og utforskertrang. Videre skal faget bidra til kunnskaper om hvordan elevene kan påvirke faktorer som virker inn på deres egen og andre sin helse.

Kjerneelement:

- Praksiser og tenkemåter i biologi
- Biologiske systemer
- Biologiske prosesser
- Biologi i samfunnet

Biologi 1 REA 3035

Timer/uke	5
Innhold	Lenke til læreplan
Bygger på	Det anbefales at Kjemi 1 tas samtidig med Biologi 1
Eksamensform	Trekkfag: Lokalgitt prøve, muntlig – praktisk med forberedelsesdel

Biologi 2 REA 3036

Timer/uke	5
Innhold	Lenke til læreplan
Eksamensform	Trekkfag: Sentralgitt skriftlig eller lokalgitt muntlig-praktisk med forberedelsesdel

B. Fagområde Fysikk

Fagrelevans og sentrale verdier

Fysikk handler om å forstå den fysiske verden, fra de minste partiklene til hele universet. Faget gir elevene innsikt i hvordan verden er bygget opp, muligheter til å se sammenhenger i naturlige fenomener, og verktøy til å forutsi utfall av fysiske prosesser. Fysikk er tett knyttet til teknologisk utvikling som leder til endringer i samfunnet, og kan bidra til å løse globale problemer. Fysikkfaget bidrar til å øke elevenes evne til analytisk tenkning og problemløsning, noe som vil være nyttig i videre studier og arbeidsliv.

Fysikk skal bidra til at elevene utvikler en vitenskapelig og kritisk tenkemåte, og til at de får mulighet til å reflektere over hvordan naturvitenskapelig kunnskap utvikles. I fysikk skal vitenskapelige påstander kunne utfordres både teoretisk og eksperimentelt, og nye kunnskaper og ferdigheter bidrar til at vitenskapen utvikler seg. Faget skal gi elevene rom til undring. Samtidig vil fagets utforskende og eksperimentelle natur legge til rette for at elevene får utfolde nysgjerrighet, skaperglede og engasjement. Fysikkfaget skal bidra til at elevene anerkjenner verdien av samarbeid og idéutveksling for å utvikle kunnskap og forståelse.

Kjerneelementer:

- Praksiser og tenkemåte i fysikk
- Energi og energioverføring
- Krefter og felt
- Materie, tid og rom

Fysikk 1 REA 3038

Timer/uke	5
Innhold	Lenke til læreplan
Bygger på	Gode matematikkunnskaper - tilsvarende matematikk 1T+R1/minimum 1P+S1
Eksamensform	Trekkfag: Lokalgitt prøve, muntlig – praktisk med forberedelsedel

Fysikk 2 REA 3039

Timer/uke	5
Innhold	Lenke til læreplan
Bygger på	Fysikk 1, matematikk minimum R1/S1+S2, helst også R2.
Eksamensform	Trekkfag: Sentralgitt skriftlig eller lokalgitt muntlig-praktisk med forberedelsedel

C. Fagområde Kjemi

Fagrelevans og sentrale verdier

Kjemi handler om stoffers og materialers oppbygning, egenskaper og reaksjoner. Faget skal gi elevene grunnlag for å kunne forstå og forklare vår fysiske verden, og innsikt i hvordan kjemikunnskaper bidrar til endringer i samfunnet. Kjemi skal bidra til innsikt i hvordan naturvitenskapelig kompetanse og utforskende arbeid kan bidra til å løse ulike problemstillinger og dermed forberede elevene på videre studier og et arbeids- og samfunnsliv.

Kjemi skal bidra til at elevene utvikler kreativitet og utforskertrang gjennom eksperimentelt og utforskende arbeid. Videre skal faget bidra til at elevene anerkjenner verdien av samarbeid og idéutveksling for å utvikle kunnskap og forståelse. Faget skal også bidra til at elevene utvikler en vitenskapelig og kritisk tenkemåte og en faglig etisk bevissthet.

Kjerneelementer:

- Praksiser og tenkemåter i kjemi
- Kjemiske reaksjoner
- Kjemiske bindinger og strukturer
- Anvendt kjemi

Kjemi 1 REA 3045

Timer/uke	5
Innhold	Lenke til læreplan
Bygger på	Gode matematikkunnskaper - tilsvarende matematikk 1T+R1/minimum 1P+S1
Fordel for	Biologikursene (særlig Biologi 2) og fysikk-kursene
Eksamensform	Trekkfag: Lokalgitt prøve, muntlig – praktisk med forberedelsedel

Kjemi 2 REA 3046

Timer/uke	5
Innhold	Lenke til læreplan
Bygger på	Kjemi 1 I tillegg gode matematikkunnskaper - tilsvarende matematikk 1T+R1/minimum 1P+S1
Fordel for	Biologikursene (særlig Biologi 2) og fysikk-kursene
Eksamensform	Trekkfag: Sentralgitt skriftlig eller lokalgitt muntlig-praktisk med forberedelsedel

D. Fagområde realfaglig matematikk (matematikk R)

Fagenes relevans og sentrale verdier

Matematikk R handler om å forstå moderne anvendelser av matematikk i realfaglige og samfunnsfaglige sammenhenger. Faget gir elevene mulighet til å utvikle et presist språk for kritisk tenkning, evne til problemløsning og matematisk forståelse. Matematikk R handler om å tilegne seg og forstå matematiske verktøy og om å anvende verktøyene i utforskning og analyse av problemstillinger knyttet til realfag og samfunn. Kompetanse om teoretiske og praktiske anvendelser av matematikk forbereder elevene til videre arbeid og utdanning som stiller krav om matematisk forståelse.

Matematikk R skal bidra til at elevene utvikler kompetanse som setter dem i stand til å gjøre egne valg og ta stilling til spørsmål som har betydning i samfunnet og i sitt eget liv. Kritisk tenkning i matematikk omfatter kritisk vurdering av resonnementer. Matematikk R kan bidra til at elevene ser verdien av å sette seg inn i og forstå andres resonnementer. Faget gir rom for kreativitet og skapertrang ved at elevene får tid til å tenke, reflektere og resonnere matematisk, stille spørsmål og oppleve at faget er relevant. Problemløsningsstrategier spiller en vesentlig rolle når man skal løse matematiske problemer, og kan bidra til at elevene blir mer bevisste på egen læring.

Kjerneelementer:

- Utforskning og problemløsning
- Modellering og anvendelser
- Resonnering og argumentasjon
- Representasjon og kommunikasjon
- Abstraksjon og generalisering
- Matematiske kunnskapsområder

Matematikk R1 REA 3056

Timer/uke	5
Innhold	Lenke til læreplan
Bygger på	Matematikk 1T
Nødvendig for	Fysikk 1 og matematikk R2
Eksamensform	Trekkfag: Sentralgitt skriftlig eller lokalgitt muntlig med forberedelsedel

Matematikk R2 REA 3058

Timer/uke	5
Innhold	Lenke til læreplan
Bygger på	Matematikk R1
Fordel for	Fysikk 2 (særlig vektorregningen)
Eksamensform	Trekkfag: Sentralgitt skriftlig eller lokalgitt muntlig med forberedelsedel

PROGRAMOMRÅDE FOR SPRÅK, SAMFUNNSFAG OG ØKONOMI

Språk, samfunnsfag og økonomi		
Vg 2	Vg3	Merknad
Psykologi 1	Psykologi 2	Fagene kan tas enkeltvis.
Rettslære 1	Rettslære 2	Fagene kan tas enkeltvis.
Sosiologi og sosialantropologi	Sosialkunnskap	Fagene kan tas enkeltvis, men du må ha 2 av fagene hvis de skal gjelde som gjennomgående fag.
Engelsk 1	Engelsk 2	Må ha nivå 1 før nivå 2
Reiseliv og språk 1	Reiseliv og språk 2	Må ha nivå 1 før nivå 2
Fransk, Spansk eller Tysk II	Fransk, Spansk eller Tysk III	Må ha nivå I før nivå II, og nivå II før nivå III
Markedsføring og ledelse 1	Markedsføring og ledelse 2	Må ha nivå 1 før nivå 2
Samfunnsøkonomi 1	Samfunnsøkonomi 2	Må ha nivå 1 før nivå 2
Entreprenørskap og bedriftsutvikling 1		

Selv om noen «Vg3-fag» kan tas enkeltvis, vil det være en fordel å først ha «nivå 1 -fag»/ fag på VG2-nivå. For eksempel vil det være en fordel å først ha psykologi 1, før en tar psykologi 2.

A. Fagområde Psykologi

Fagenes relevans og sentrale verdier

Psykologi handler om hvordan man forstår menneskets tanker, emosjoner og atferd. Faget gir et vitenskapelig perspektiv på psykologiske prosesser og mekanismer i og mellom mennesker og skal bidra til utvikling av en helhetlig forståelse av mennesket. Slik skal faget åpne for bevisste og reflekterte medborgere som kan navigere i en verden preget av stadige endringer og utfordringer på både individ-, gruppe- og samfunnsnivå. Faget danner også grunnlag for samhandling med, og forståelse av, andre på ulike arenaer, som skole, studier og arbeidsliv.

Psykologi skal bidra til refleksjon omkring og forståelse av menneskelig mangfold og likeverd. Videre handler faget om forståelse av hva som påvirker menneskers identitet og oppfatning av seg selv. Dette skal danne grunnlag for kritisk tenkning og etisk bevissthet og åpne for ny innsikt.

Kjerneelementer:

- Tanker, emosjoner og atferd
- Vitenskapelig og kritisk tenking
- Menneskelig utvikling og samspill

Psykologi 1 SAM3037

Timer/uke	5
Innhold	Lenke til læreplan
Fordel for	Psykologi 2 (Psykologi 1 og psykologi 2 kan velges uavhengig av hverandre, men ikke hvis de skal inngå som et gjennomgående fag)
Eksamensform	Trekkfag: Lokal gitt muntlig med forberedelsedel

Psykologi 2 SAM3038

Timer/uke	5
Innhold	Lenke til læreplan
Eksamensform	Trekkfag: Sentral gitt skriftlig med forberedelsedel eller lokal gitt muntlig med forberedelsedel

B. Fagområde Rettslære

Fagenes relevans og sentrale verdier

Rettslære handler om å forstå oppbygginga og ivaretagelsen av et demokratisk samfunn. Faget skal bidra til at elevene får kompetanse om gjeldende rett, og hvilke rettigheter og plikter den enkelte har. I tillegg skal faget bidra til at elevene kan se en sak fra flere sider og komme med relevante argument. Dette er kompetanse som elevene vil få bruk for i arbeidslivet og videre utdanning.

Et demokratisk samfunn hviler på at hele befolkninga har like rettigheter. Et demokratisk samfunn verner òg om urfolk og minoriteter. Rettslære skal bidra til kunnskap om rettsikkerhet. Faget skal gi kompetanse i sentrale rettsområde som verner om det ukrenkelige ved mennesket og fremmer likeverd og likestilling. I tillegg skal faget bidra til at elevene får kompetanse til kritisk tenking, utforsker faget og utvikler engasjement for de rettslige sidene ved et samfunn.

Kjerneelementer:

- Juridisk refleksjon
- Juridisk metode
- Rettsreglene i samfunnet

Rettslære 1 SAM3022

Timer/uke	5
Innhold	Lenke til læreplan
Eksamensform	Trekkfag: Lokalgitt muntlig med forberedelsedel

Rettslære 2 SAM3023 (igangsettes ikke skoleåret25/26)

Timer/uke	5
Innhold	Lenke til læreplan
Eksamensform	Trekkfag: Sentralgitt skriftlig med forberedelsedel eller lokalgitt muntlig med forberedelsedel

C. Fagområde Sosiologi og sosialantropologi

Fagenes relevans og sentrale verdier

Sosiologi og sosialantropologi handler om å gi elevene samfunnsvitenskapelig innsikt i det moderne samfunnet og samfunnsutviklingen. Gjennom faget skal elevene utvikle forståelse for betydningen av sosiale og kulturelle prosesser for individet og for samfunnet. Faget skal også skape forståelse av ulike levemåter og perspektiver, og slik utvikle demokratisk medborgerskap i det mangfoldige samfunnet. Faget skal bidra til elevenes forståelse av hvordan samfunn, kultur og individ preges av mangfold, globalisering og raske teknologiske endringer og slik legge til rette for aktiv samfunns- og yrkesdeltakelse.

Sosiologi og sosialantropologi skal bidra til bevisstgjøring av hvordan identitet dannes, og skape grunnlag for aktiv medvirkning i inkluderende, likeverdige og mangfoldige fellesskap. Faget skal også bidra til at elevene tenker vitenskapelig, kunnskapsbasert og kritisk i møte med spørsmål som berører individ og samfunn

Kjerneelementer:

- Samfunnsfaglig metode og kildebruk
- Sosialisering og medborgerskap
- Kulturforståelse og interkulturell kompetanse
- Sosiale strukturer, aktører og handling

Sosiologi og sosialantropologi SAM3054

Timer/uke	5
Innhold	Lenke til læreplan
Fordel for	Fagene <i>Politikk og menneskerettigheter</i> og <i>Sosialkunnskap</i>
Eksamensform	Trekkfag: Lokalgitt muntlig med forberedelsesdel

D. Fagområde Sosialkunnskap

Fagenes relevans og sentrale verdier

Sosialkunnskap handler om å styrke elevenes forståelse av og kritiske bevissthet om velferdssamfunnet. Faget skal gi elevene verktøy til å forstå seg selv som en del av samfunnet og reflektere over utfordringer og muligheter knyttet til identitet og livsmestring. Sosialkunnskap danner grunnlag for å drøfte hvordan individer, grupper, organisasjoner og institusjoner fungerer sammen, og gir innsikt i årsaker til sosiale problemer, marginalisering og utenforskap. Faget vil også gi elevene kunnskaper om inkludering i arbeidslivet.

Sosialkunnskap skal bidra til utvikling av demokratiske verdier som menneskeverd, inkludering og likestilling. Sosialkunnskap skal videre fremme kritisk tenkning ved at elevene stiller spørsmål ved og utforsker ulike samfunnsforhold. Gjennom faget skal elevene utvikle etisk bevissthet og økt forståelse for mangfold og variasjon blant og mellom majoritets-, urfolks- og minoritetsgrupper. Faget skal også gi elevene grunnlag for å kunne reflektere over egen og andres identitet.

Kjerneelementer:

- Samfunnsvitenskapelige perspektiver og metode
- Livsmestring og livsfaser
- Velferdsstat og menneskerettigheter
- Sosiale problem og utenforskap

Sosialkunnskap SAM3051

Timer/uke	5
Innhold	Lenke til læreplan
Eksamensform	Trekkfag: Sentralgitt skriftlig med forberedelsedel eller lokalgitt muntlig med forberedelsedel

E. Fagområde Engelsk

Fagenes relevans og sentrale verdier

Engelsk programfag handler om språk- og kommunikasjonsutvikling, og skal bidra til danning og identitetsutvikling. Faget skal bidra til å utvikle elevenes interkulturelle forståelse, økt forståelse av allsidigheten i det engelske språket og av betydningen av å bruke et situasjonstilpasset språk. Det å lære engelsk har stor betydning for elevene i utdanning, i arbeidslivet og i samhandling med mennesker fra hele verden.

Faget skal bidra til å gjøre elevene trygge engelskbrukere slik at de kan bruke engelsk for å lære, kommunisere og knytte bånd til andre. For elevene kan det å beherske engelsk gi selvtillit, trygghet og mulighet til å utfolde seg. Kunnskap om og en utforskende tilnærming til andre språk, samfunn, levesett, kommunikasjonsformer og kulturelle uttrykksformer åpner for nye perspektiver på verden og oss selv. Faget skal bidra til at elevene utvikler forståelse av og respekt for kulturelt og språklig mangfold, og at de kan reflektere rundt den historiske sammenhengen kulturuttrykk og samfunnsforhold inngår i.

Kjerneelementer:

- Kommunikasjon
- Møte med engelskspråklige tekster
- Språklæring

Engelsk 1 SPR3029

Timer/uke	5
Innhold	Lenke til læreplan
Nødvendig for	Engelsk 2
Eksamensform	Trekkfag: Sentralgitt skriftlig og/eller lokalgitt muntlig

Engelsk 2 SPR3031

Timer/uke	5
Innhold	Lenke til læreplan
Bygger på	Engelsk 1
Eksamensform	Trekkfag: Sentralgitt skriftlig og/eller lokalgitt muntlig

F. Fagområde Reiseliv og språk

Fagenes relevans og sentrale verdier

Faget reiseliv og språk handler om å forstå bærekraftig reiseliv nasjonalt og globalt og har en sentral rolle i dette. Faget skal gi elevene kunnskap om sammenhenger mellom turistenes individuelle valg, bedriftenes valg og samfunnets krav og forventninger. Reiseliv og språk skal bidra til at elevene blir engasjerte og kritisk tenkende deltakere i samfunn og arbeidsliv.

Reiseliv og språk skal bidra til elevenes identitetsutvikling gjennom at de får kunnskap om og reflekterer over ulike kulturer og verdier. Faget skal styrke elevenes evne til å vise forståelse og respekt for kulturelt mangfold, særlig med tanke på påvirkningen reiselivsnæringen kan ha på lokalbefolkning, urfolk og minoriteter. Bærekraftprinsippene er et viktig fundament i faget og skal bidra til etisk bevissthet om hvordan man bruker og ivaretar ressurser. Faget skal stimulere elevenes kreativitet og skaperglede gjennom både teoretiske tilnærminger og praktiske aktiviteter der dialog og samarbeid står sentralt.

Kjerneelementer:

- Kulturkunnskap og kommunikasjon
- Opplevelsesproduksjon
- Etikk og samfunnsansvar og verdiskapning

Reiseliv og språk 1 SPR3038

Timer/uke	5
Innhold	Lenke til læreplan
Nødvendig for	Reiseliv og språk 2
Eksamensform	Trekkfag: Lokalgitt muntlig med forberedelsesdel

Reiseliv og språk 2 SPR3039

Timer/uke	5
Innhold	Lenke til læreplan
Bygger på	Reiseliv og språk 1
Eksamensform	Trekkfag: Sentralgitt skriftlig eller lokalgitt muntlig

G. Fagområde Fremmedspråk

Fagenes relevans og sentrale verdier

Fremmedspråk handler om å forstå og bli forstått. Faget skal bidra til å fremme elevenes personlige utvikling og legge til rette for at de kan samhandle med og oppleve glede i møte med andre mennesker og kulturer. I en globalisert verden har vi behov for å kommunisere på flere språk. Formell og uformell kommunikasjon lokalt, nasjonalt og internasjonalt krever språkkunnskaper og kunnskap om andre kulturer og levesett. Dette gjelder ikke minst i studier og i arbeidslivet. Faget kan bidra til å utvikle elevenes interkulturelle forståelse.

Kunnskap om et samfunns språklige og kulturelle mangfold gir verdifull innsikt i egen og andres bakgrunn. Faget skal bidra til at elevene får kjennskap til ulike identiteter, tenkemåter og verdier, uttrykksformer, tradisjoner og samfunnsforhold i områdene der språket snakkes. Dette innebærer at elevene utvikler toleranse, og forståelse av at vår oppfatning av verden er kulturavhengig. Det å lære et nytt språk, kunne kommunisere med andre og gjøre erfaringer fra kulturmøter, åpner for flere måter å tolke verden på. En sentral del av språklæring er også å utforske og tenke kritisk over bruk av kilder, hjelpemidler og læringsstrategier. Faget skal bidra til å gi elevene en forståelse av språklig og kulturelt mangfold. Gjennom faget skal elevene få erfare at flerspråklighet er en ressurs både i skolen og ellers i samfunnet.

Kjerneelementer:

- Kommunikasjon
- Interkulturell kompetanse
- Språklæring og flerspråklighet
- Språk og teknologi

Fransk II PSP5798, Tysk II PSP5840 og Spansk II PSP5828

Timer/uke	5
Innhold	Lenke til læreplan
Bygger på	Nivå I-språk 4 t/u i Vg1 og 4 t/u i Vg2
Eksamensform	Trekkfag: Sentralgitt skriftlig og/eller lokalgitt muntlig

Fransk III PSP5800, Tysk III PSP5842 og Spansk III PSP5830 (nettskole)

Timer/uke	5
Innhold	Lenke til læreplan
Bygger på	Nivå II-språk 4 t/u i Vg1 og 4 t/u i Vg2
Eksamensform	Trekkfag: Sentralgitt skriftlig og/eller lokalgitt muntlig

Merknad om nivå III – språk:

Disse teller som ett av de to nødvendige fordypningsfagene for fordypning innenfor språk, samfunnsfag og økonomi når de tas som en fortsettelse av nivå II-språket. De gir også tilleggsoppgang ved inntak til høyskole og universitet.

Nettskolens tilbud innenfor «små» fag:

Dette er et tilbud som gis via nettskolen i Nordland, der elever fra hele fylket som ønsker utdanning i fremmedspråk på dette nivået kan få oppfylt ønsket sitt.

H. Fagområde Markedsføring og ledelse

Fagenes relevans og sentrale verdier

Markedsføring og ledelse handler om å forstå forbrukermarkeder som stadig er i endring. Faget skal bidra til at elevene tilegner seg oppdaterte kunnskaper og ferdigheter til å utarbeide markedsføringsstrategier og iverksette tiltak for å nå konkrete mål. Faget markedsføring og ledelse skal ruste elevene til å tenke bærekraftig verdiskaping i framtidens samfunns- og arbeidsliv for å kunne bidra til konkurransedyktige og framtidsrettede virksomheter.

Faget markedsføring og ledelse skal bidra til å utvikle skaperglede, engasjement, kreativitet og utforskertrang ved å la elevene få innsikt i faget ved hjelp av virkelighetsnære og praktiske problemstillinger i faget. Kritisk tenkning og etisk bevissthet fremmes gjennom å reflektere over mulige løsninger.

Kjerneelementer:

- Markedsanalyse og innsikt
- Markedsstrategiske vurderinger
- Faglig kreativitet og problemløsninger

Markedsføring og ledelse 1 SAM3045

Timer/uke	5
Innhold	Lenke til læreplan
Nødvendig for	Markedsføring og ledelse 2
Eksamensform	Trekkfag: Lokalgitt muntlig med forberedelsedel

Markedsføring og ledelse 2 SAM3046

Timer/uke	5
Innhold	Lenke til læreplan
Bygger på	Markedsføring og ledelse 1
Eksamensform	Trekkfag: Sentralgitt skriftlig eller lokalgitt muntlig med forberedelsedel

I. Fagområde Samfunnsøkonomi

Fagenes relevans og sentrale verdier

Samfunnsøkonomi handler om å forstå det økonomiske samspillet mellom ulike aktører i Norge og andre land. Økonomisk teori og tenkemåte gir grunnlag for å forstå sammenhenger i økonomien og økonomisk politikk og et bedre utgangspunkt for å delta i samfunnsdebatt og arbeidsliv, og legge grunnlag for videre studier. Samfunnsøkonomi skal bidra til en forståelse av hvordan politiske beslutninger påvirker økonomi, miljø og velferd. Faget handler også om hvordan verdier blir skapt og fordelt i både offentlig og privat sektor.

Samfunnsøkonomi skal bidra til at elevene blir aktive og engasjerte deltakere i samfunnet med forståelse for økonomiske forhold nasjonalt og globalt. Kritisk tenkning og etisk bevissthet fremmes gjennom refleksjon over hva som påvirker demokratiske og bærekraftige forhold i økonomisk sammenheng.

Kjerneelementer:

- Ressursbruk og fordeling
- Samfunnsøkonomisk metode og analyse
- Makroøkonomi og økonomisk politikk

Samfunnsøkonomi 1 SAM3060

Timer/uke	5
Innhold	Lenke til læreplan
Nødvendig for	Samfunnsøkonomi 2
Eksamensform	Trekkfag: Lokalgitt muntlig med forberedelsesdel

~~Samfunnsøkonomi 2 SAM3061 (igangsettes ikke skoleåret 25/26)~~

Timer/uke	5
Innhold	Lenke til læreplan
Bygger på	Samfunnsøkonomi 1
Eksamensform	Trekkfag: Sentralgitt skriftlig med forberedelsesdel eller lokalgitt muntlig med forberedelsesdel

J. Fagområde Entreprenørskap og bedriftsutvikling

Fagenes relevans og sentrale verdier

Entreprenørskap og bedriftsutvikling handler om etablering og videreutvikling av virksomheter. Faget gir elevene en praktisk tilnærming i hvordan mennesker og virksomheter kan påvirke utviklingen av næringsliv og samfunn. Faget handler om hvordan entreprenørskap kan skape nye og utvikle eksisterende arbeidsplasser og bidra til at elevene skal kunne mestre videre studier og framtidig arbeidsliv.

Faget entreprenørskap og bedriftsutvikling skal bidra til skaperglede, engasjement og utforskertrang, for at elevene skal kunne se muligheter for etablering og videreutvikling av virksomheter og sette ideer ut i handling. Gjennom aktiv bruk av ulike metoder stimulerer faget til nysgjerrighet og kritisk tenking. Faget skal bidra til at elevene ser hvilken verdi samarbeid har for innovasjon og utvikling i virksomheter og i samfunnet som helhet. Faget skal bidra til å øke elevenes bevissthet om utfordringer knyttet til etikk og muligheter og utfordringer bærekraftig utvikling kan gi i arbeidet med å skape verdier.

Kjerneelementer:

- Innovasjon
- Verdiskaping og bærekraft
- Strategi og virksomhetsutvikling

Entreprenørskap og bedriftsutvikling 1 SAM3063

Timer/uke	5
Innhold	Lenke til læreplan
Eksamensform	Trekkfag: Lokalgitt muntlig – praktisk med forberedelsesdel

UAVHENGIGE PROGRAMFAG

Dette er fag som ikke kan tas som fordypning/gjennomgående fag. Uavhengige fag kan velges av elever fra både studiespesialisering (ST) og studieforbereende (SF). Elever fra ST kan velge uavhengige programfag dersom de formelle krav til fordypning fra valgt programområde (realfag eller, språkfag, samfunnsfag og økonomi) ellers er oppfylt.

Valgfrie programfag fra Idrettsfag	
Fag	Merknad
Toppidrett 1, 2 eller 3	Må ha toppidrett 1 før 2, og toppidrett 2 før 3.
Breddeidrett 1, 2 eller 3	Må ha breddeidrett 1 før 2, og breddeidrett 2 før 3.
Friluftsliv 1 eller 2	Må ha friluftsliv 1 før 2.

Valgfrie programfag fra Drama	
Fag	Merknad
Teaterproduksjon fordypning 1 eller 2	Må ha teaterproduksjon fordypning 1 før 2.

A. Valgfrie programfag fra Idrettsfag

Toppidrett 1 – 2 – 3 (IDR3013, IDR3014, IDR3015)

Fagens relevans og sentrale verdier

Toppidrett handler om systematisk og målrettet trening som skal bidra til å øke elevenes bevissthet rundt egen utvikling. Elevene skal få mulighet til å lære om, forstå og utvikle forhold som har betydning for en konkurranseutøver. Dette innebærer at elevene skal tilegne seg ferdigheter, kunnskaper og holdninger som påvirker evnen til å tenke langsiktig, bevare motivasjonen og mestre idrettshverdagen over tid.

Faget toppidrett skal bidra til at elevene får innsikt i vitenskapelig tenkning, at de tar ansvar for egen læring, og at de utvikler toleranse for andres syn og verdier. Toppidrett skal også oppmuntre elevene til å være undrende, nytenkende og søkende når de utforsker idretten og ulike måter å trene på, slik at de opprettholder idrettsgleden. Faget skal inspirere og utfordre elevene til å utvikle egenskaper som tålmodighet, positiv innstilling og endringsvilje som er egenskaper som verdsettes i arbeidslivet.

Kjerneelementer:

- Ferdighetsutvikling i egen idrett
- Kunnskap om ferdighetsutvikling

Timer/uke	5
Innhold	Lenke til læreplan
Årskurs	Vg1 (ID), Vg2 og Vg3
Bygger på	Toppidrett 2 bygger på Toppidrett 1 Toppidrett 3 bygger på Toppidrett 2
Eksamensform	Trekkfag: Lokalgitt muntlig-praktisk med forberedelsesdel

Breddeidrett 1 – 2 – 3 (IDR3016, IDR3017, IDR3018)

Fagenes relevans og sentrale verdier

Breddeidrett handler om et utvalg av aktiviteter og helsefremmende trening med allsidighet i fokus. Breddeidrett handler videre om at elevene får erfaring med allsidig aktivitet der de kan tilegne seg kunnskap og ferdigheter i trening og flere forskjellige aktiviteter.

Breddeidrett skal bidra til elevenes læring og utvikling ved å gi dem opplevelser og utfordringer som kan skape glede og mestingsfølelse, både individuelt og i sosiale fellesskap. Elevene skal erfare hvilken betydning trening har for egenutvikling, og de skal utfordres til å utforske egne grenser. Faget skal gjennom skapende læringsprosesser bidra til at elevene blir nytenkende, nysgjerrige og engasjerte. Faget skal utvikle elevenes evne til å skape gode relasjoner, og det skal bidra til et inkluderende og utviklingsorientert læringsmiljø. Evne til kritisk tenkning og refleksjon over hvordan trening og livstil påvirker helsen, er et sentralt element i faget

Kjerneelementer:

- Allsidighet
- Trening og helse
- Holdning, innsats og samhandling

Timer/uke	5
Innhold	Lenke til læreplan
Årskurs	Vg1 (ID), Vg2 og Vg3
Bygger på	Breddeidrett 2 bygger på Breddeidrett 1 Breddeidrett 3 bygger på Breddeidrett 2
Eksamensform	Trekkfag: Lokalgitt muntlig-praktisk med forberedelsedel

Friluftsliv 1 – 2 (IDR3019, IDR3020)

Fagenes relevans og sentrale verdier

Friluftsliv handler om å gi elevene erfaringer knyttet til turer og aktiviteter i ulike naturmiljøer til ulike årstider. Samarbeid, innsats og fellesskap står sentralt i faget, sammen med det å flytte egne grenser og oppleve mestring gjennom opplevelser i naturen. Ved å utøve ulike former for friluftsliv kan elevene få praktiske og livsnære erfaringer som kan fremme engasjement for og innsikt i friluftslivets potensielle betydning for god helse og livskvalitet.

Friluftsliv skal bidra til at elevene utvikler respekt for naturen og bevissthet om klima og miljø. Gjennom opplæringen skal elevene få oppleve naturen og se den som en kilde til nytte, glede, helse og læring. Danning og læring i friluftsliv skjer når elevene får kunnskap om og innsikt i basisferdigheter og naturferdsel gjennom erfaringer og praktiske utfordringer i faget. Det er sentralt at alle skal lære å samarbeide og fungere sammen med andre, og at alle skal utvikle evne til medbestemmelse og medansvar.

Kjerneelementer:

- Friluftslivsturer
- Basisferdigheter
- Naturopplevelse

Timer/uke	5
Innhold	Lenke til læreplan
Årskurs	Vg2 og Vg3
Bygger på	Friluftsliv 2 bygger på Friluftsliv 1
Eksamensform	Trekkfag: Lokalgitt muntlig med forberedelsesdel

B. Valgfrie programfag fra Drama

Teaterproduksjon fordypning 1– 2 (DRA2012, DRA2013)

Fagenes relevans og sentrale verdier

Teaterproduksjon fordypning handler om å skape og medvirke i sceniske produksjoner. Faget skal gi elevene mulighet til å ta i bruk kreativiteten sin når de skaper og formgir prosjekter og forestillinger, alene og sammen med andre, og i møte med publikum. Faget skal også gi elevene mulighet til å utvikle ferdigheter i og forstå bruken av ulike materialer, arbeidsmetoder og sceniske virkemidler i teaterarbeid. Gjennom utforskning, analyse og refleksjon i teaterproduksjon fordypning gir faget forståelse av teatrets kompleksitet og iscenesetterens mange muligheter. Faget setter elevene i stand til å bruke de kreative, kollektive og kommunikative dimensjonene av faget i et framtidig samfunns- og arbeidsliv hvor det stilles krav til prosessforståelse og samarbeid.

Teaterproduksjon fordypning skal bidra til å utfordre og motivere elevenes skaperevne gjennom å gi dem mulighet til å være åpne, produktive og lyttende bidragsyttere i ulike forestillingsprosesser. I faget skal ideer og nytenkning omsettes til handling og danne grunnlag for entreprenørskap. Faget skal også gi elevene mulighet til å utvikle kunnskap om og erfaring med teatrets mangfold, dets forankring i ulike kulturuttrykk og tradisjoner, og hvordan det har utgangspunkt i menneskenes sosiale, rituelle og estetiske væremåte.

Kjerneelementer:

- Skuespilleren
- Samspill og respons
- Improvisasjon
- Arbeidsetikk

Timer/uke	5
Innhold	Lenke til læreplan
Årskurs	Vg2 og Vg3
Bygger på	Teaterproduksjon fordypning 2 bygger på Teaterproduksjon fordypning 1
Eksamensform	Trekkfag: Lokalgitt muntlig-praktisk med forberedelsesdel

LENKESAMLING

På verdensveven finner du en rekke adresser som vil gi deg mer og supplerende informasjon til den som er vist i denne lille katalogen. Disse er offentlige, autoritative og svært gode så vi anbefaler deg å bruke dem aktivt:

Lenke tilknyttet heftet “Vil bli noe!”:

<http://www.vilbli.no/>

Realfagsportalen:

<http://www.velgriktig.no>

Inntaket til høyskoler og universitet:

<http://www.samordnaopptak.no>

Utdanning.no:

<https://utdanning.no/>

Søke videregående skole:

<https://www.vigo.no/vigo/servlet/vigo>

Tilleggs poeng for realfag og fremmedspråk

Det gis maksimalt 4 tilleggs poeng. Det gis ikke uttelling for fag som overlapper hverandre.

- Det gis 1 tilleggs poeng for hvert av realfagene matematikk R2 og fysikk 2 og for programfaget fremmedspråk III.
- Øvrige programfag fra programområde for realfag og programfag i fremmedspråk med et omfang på 140 timer gir 0,5 tilleggs poeng.

VEDLEGG A

FAGKRAV TIL NOEN STUDIER MED SÆRKRAV

Oversikten viser noen eksempler og er ikke utfyllende, men en fullstendig oversikt finner du på www.samordnaopptak.no og utdanning.no

UTDANNING	SPESIELLE FAG OG KOMBINASJONER	KRAVKODE
Bioingeniør	R1/S1+S2/+Bi1/Kj1/Fy1	BIOI
Lege, tannlege	R1/S1+S2/ + Fy1 + Kj1 + Kj2	MEROD
Flyfag	R1/S1+S2 + Fy1 (+ opptaksprøve)	FLYFAG
Ingeniør/ Sivilingeniør	R1+R2+Fy1 (evt. forkurs). Siving ved NTNU har særkrav om minimum karakteren 4 i R2	ING/SIVING/ING4R2
Utdanning i matematikk, naturfag og miljøfag	R1/S1+S2/+R2/Fy1+Fy2/Kj1+Kj2/Bi1+Bi2	REALFA/REALR2
Veterinær	R1/S1+S2/ + Kj1+Kj2	VETE
Sykepleier	Generell studiekompetanse	GENS
Lektor (i naturvitenskap og matematikk)	R1/S1+S2/+ R2/Fy1 +Fy2/ Kj1+Kj2/Bi1 +Bi2 og minst 35 skolepoeng	LÆREAL/LÆREA2
Lektor (i alle andre fag)	Generell studiekompetanse + minst 35 skolepoeng + minst karakteren 3 i norsk og 4 i matematikk (gjennomsnitt av 1T/1P og 2P)	LÆRER
Siviløkonom	R1/S1+S2	MATRS
De fleste andre bachelor- og masterstudier	Generell studiekompetanse	GENS

Her betyr «/»: Alternative fag og «+» betyr: Nødvendig kombinasjon

Elever fra ST:

- Skal til sammen velge 3 (eller 4) fag
- Minst tre fag må være fra eget programområde
- Alle elever skal ha matematikk på Vg2, de som ikke velger matematikk som programfag skal ha 2P.
- R1-matematikk kan være et gjennomgående fag både på REA og SSA.

- EKS. SSA: Engelsk 1, Reiseliv og språk 1, Psykologi 1
- EKS: SSA: Rettslære 1, Markedsføring og ledelse 1, sosiologi og sosialantropologi
- EKS: REA: R1, Kjemi 1, Biologi1, fysikk 1
- EKS. REA: R1, Fysikk 1, Kjemi 1, Engelsk 1

Elever fra SF:

- MD2A velger ett fag fra **blokk 3**
- ID og MD3A velger ett fag fra **blokk 4**
- Kan velge fag fra studiespesialisering eller fra andre studieforberedende programområder